

Agnieszka Wojcieszek

Od "Grzesznego kąska" po "Gejzer namiętności" : Onimy w świecie kuchni erotycznej

---

Prace Językoznawcze 18/3, 207-217

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Agnieszka Wojcieszek
Opole
e-mail: agnieszka.wojcieszek885@gmail.com

Od *Grzesznego kąska* po *Gejzer namiętności*. Onimy w świecie kuchni erotycznej

From „a sinful bite” to „a geyser of desire”. On proper names of an erotic culinary art

In the article a typology of proper names of cuisines including aphrodisiacs was presented, taking into account their functions and meaning in the modern world.

Słowa kluczowe: medionimy, kuchnia erotyczna, afrodyzjaki, onomastyka medialna, kulinaria

Key words: mass media related onyms, erotic culinary art, aphrodisiacs, media onomastics, cuisine

Erotyczna sztuka kulinarna dotychczas nie stała się przedmiotem lingwistycznego oglądu¹. Wspomnianemu zjawisku poświęcono zaledwie jednostkowe publikacje częściowo uwzględniające kontekst kulturowo-antropologiczny (Olszański 2004) oraz nieliczne pozycje czytelnicze o charakterze poradnikowym (Jakimowicz-Klein 2007). Rolę oraz miejsce kuchni erotycznej we współczesnej kulturze trafnie opisuje Tadeusz Olszański, zauważając:

Sypialnia da najwięcej przeżyć tym, którzy zaznali rozkoszy w jadalni. Europa zna tę prawdę od stuleci. Nasza cywilizacja wyrosła z Peryklesa, ale też z Lukullusa. Swoje bogactwo zawdzięcza obcowaniu ze Wschodem. Stamtąd płynie światłość, płynie smak. Niewypowiedzianą tajemnicę przypraw najpierw objawiły Zachodowi kupieckie karawany wolno przemierzające bezkresny Jedwabny Szlak. Potem niecierpliwość popchnęła żeglarzy na morza, na poszukiwanie drogi do Indii – i szczęścia. Feralny los sprawił, że mimochodem odkryto kontynent, gdzie z biegiem czasu przyjemności

¹ Mimo że nazwom własnym w zakresie kuchni erotycznej dotychczas nie poświęcono miejsca w refleksji onomastycznej, z zainteresowaniem badawczym spotkała się sztuka kulinarna, stąd analizy dotyczące nazw potraw i drinków, a także lokali gastronomicznych, restauracji i kawiarni. Por.: Breza 1988; Waniakowa 1999; Afeltowicz 2000; Witaszek-Samborska 2005; Badyda 2011; Biolik 2011; Duszyński 2011; Jaros 2011; Lech-Kirstein 2011; Magda-Czekaj 2011; Sujkowska-Sobisz 2012.

stołu zostały sprofanowane przez colę i fast food. Nic to! Kultura zwycięży. Wszak nawet barbarzyńcy nie palili książek kucharskich. Dobra kuchnia zaspokoi jeden apetyt i pobudzi drugi. Pora rozścielić łożę, podać do stołu... (Olszański 2004: 155).

Autor wydanej w 2004 r. publikacji wskazuje na szereg historycznych uwarunkowań erotycznej sztuki kulinarnej, przede wszystkim zaś na znaczenie kulturowego wpływu cywilizacji Wschodu na ukształtowanie się i ugruntowanie jej w tradycji Starego Kontynentu. Źródłem upowszechnienia się wiktuałów związanych z wigorem oraz kondycją seksualną wydaje się nie tylko owo *Lux Ex Oriente*, lecz także szereg determinant o rodowodzie starożytnym. Barbara Jakimowicz-Klein sugeruje, że „[p]ierwszy udokumentowany przepis na miksturę mającą przedłużać akt miłosny pochodzi z Egiptu z 1700 r. p.n.e. Zalecał on ususzyć, rozdrobnić, a następnie wymieszać z miodem liście tarniny i akacji” (Jakimowicz-Klein 2007: 11). W kontekście starożytnego Egiptu autorka kulinarnego poradnika wspomina także o związanym z witalnością boga Seta, silnym „środku do płodzenia” – roślinie mnhp, której zapis hieroglificzny kończy się znakiem o kształcie fallusa (tamże). Historię pokarmów miłosnych, zwanych afrodyzjakami², uzupełniają również antyczne zapiski dotyczące tzw. używek priapowych³, czyli napojów, do których jako ingredencje stosowano „nasienie zwierząt odznaczających się siłą i seksualnym wigorem (byk, ogier) lub wyjątkową płodnością (królik, zając)” (Rodan 1996: 172).

Owidiusz w swoim najbardziej znanym utworze *Ars amatoria* opiewa miłość wolną od zahamowań. [...] Proponuje jako środki zwiększające pobudliwość i siłę doznań seksualnych biały czosnek, jajka, drób i nasiona pini. Sposobem przeciwko niemocy płciowej, stosowanym przez mieszkańców basenu Morza Śródziemnego, było bicie pośladków i podbrzusza różgami lub gałązkami pokrzywy

– zauważa autorka *Kuchni erotycznej*, która pośród uznanych do dziś afrodyzjaków wymienia także te o rodowodzie śródziemnomorskim: wyciąg z dzikiej orchidei, kantarydę, rdest wężownik, żeń-szeń, proszek z cząbrku; a także przyprawy korzenne, będące podstawą kuchni staropolskiej; oraz upowszechnione w kolejnych wiekach: betel, korę z drzewa johimbiny (XVI–XVII w.), owoce morza, wanilię, mak⁴ i cynamon (XVIII–XIX w.) (Jakimowicz-Klein 2007: 12–13).

² Afrodyzjak (gr. *Aphrodisiakós* – ‘miłosny’) to „środek pobudzający pożądanie seksualne lub wzmagający doznania erotyczne” – Dubisz 2003: 23. Niektórzy sugerują, iż określenie to pochodzi od imienia bogini Afrodyty (Rodan 1996: 171).

³ Użytki te swą nazwę zawdzięczają Priapowi – ityfalicznemu bóstwu, uchodzącemu za syna Dionizosa i Afrodyty, utożsamianemu z płodnością. Wedle mitologii Priap zapewniał rozmnażanie się owiec i kóz, rozrost pszczelich rojów oraz owoców winnej latorośli (Schmidt 1996: 257–258).

⁴ Katarzyna Łeńska-Bąk wskazuje na szczególne znaczenie maku. Jak zauważa badaczka: „mak nigdy nie pojawiał się w ludzkim menu poza rytuałem. Z racji nadzwyczajnych

Źródłem braku podejmowanej problematyki w refleksji językoznawczej wydaje się nie tylko trywialność owej tematyki bądź niestabilność ewentualnych wyników badań, lecz także jej symptomatyczny deficyt w dyskursie publicznym oraz przestrzeni społecznej. Nietrudno bowiem sztukę kulinarną korespondującą z pojęciem erotyzmu utożsamiać z kategorią tabu głęboko zakorzonego niegdyś w mentalności społecznej (Dąbrowska 2003). Do zainteresowania kuchnią erotyczną w ostatnich kilkunastu latach przyczyniły się być może dokonujące się na gruncie obyczajowym przemiany typowe dla ery „nowej fazy w historii” (Bauman 2006: 7), którą Zygmunt Bauman określa metaforą „płynnej nowoczesności” (tamże).

Pierwszymi elementami stałymi, które uległy rozpuszczeniu, i pierwszymi świętościami, które zostały sprofanowane były tradycyjne postawy lojalnościowe, prawa zwyczajowe i zobowiązania, wiążące ręce i nogi, krępujące swobodę ruchów i dławiące inicjatywę

– zauważa Bauman (1996: 8–9).

Za asumpt do licznych modyfikacji sposobu postrzegania erotyzmu w kulturze współczesnej uznać można nobilitację zjawiska przyjemności rozumianej po Barthes'owsku jako „przyjemność doznań cielesnych, związanych z przekroczeniem tematów tabu i granic społecznie ustalanych” (Grad, Mamzer 2005: 9). Jak w kontekście *Przyjemności tekstu* pisze Hanna Mamzer: „*Jouissance*, rozkosz, Barthes opisuje za pośrednictwem metafor nawiązujących do doświadczeń seksualnych; ma ona bardziej cielesny, somatyczny, ekstazytor-orgiazmiczny charakter, nawiązujący raczej do natury niż do kultury” (Mamzer 2005: 28–29). Zmiana znaczenia przyjemności, a wraz z nią postępująca po czasach tzw. rewolucji seksualnej na przełomie lat 70. i 80. ubiegłego stulecia erotyzacja oraz seksualizacja życia (Skowroński 2011: 59) wydają się konsekwencją m.in. zwiększenia znaczenia kultury czasu wolnego (Mroczkowska 2008; Bombol 2003; Morin 1998; Rogoziński 1992; Czajka 1975), stopniowego rozluźnienia norm obyczajowych i postępującej laicyzacji, a także upowszechnienia dostępu do kultury oraz środków masowego przekazu czy wreszcie zmiany w sposobie postrzegania ról kobiet i mężczyzn wspólnie ze wzrostem fizjologiczno-emocjonalnej samoświadomości poszczególnych płci. W poczet źródeł owych przemian socjologicznych Krzysztof Piotr Skowroński zalicza także zwiększającą się demokratyzację życia społecznego oraz indywidualizację zachowań ludzkich.

---

właściwości usypiających i oszalamiających był wręcz pożądany w obrzędzie. Postrzegano go jako środek mediacyjny pozwalający na przekraczanie granic i kontakt ze światem *sacrum*. Był symbolem nocy, ciszy, zapomnienia, snu, przez to stawał się doskonałym środkiem umożliwiającym przeniesienie się człowieka w zaświaty” – Łeńska-Bąk 2010: 255.

Zapewne u podstaw tych przemian tkwią procesy demokratyzacji życia społecznego, a co za tym idzie, rozproszenie ośrodków władzy nad jednostką [...] oraz indywidualizacja zachowań, to znaczy pozwolenie społeczeństwa na coraz większą swobodę jednostki w decydowaniu o swoim życiu. Nie należy też lekceważyć wzrostu znaczenia higieny osobistej; zamożność społeczeństw w znacznej części pozwala korzystać z postępu medycyny w tym zakresie (Skowroński 2011: 59).

– konkluduje badacz.

Efektem integracji wymienionych powyżej czynników wydaje się stworzenie hedonistycznego modelu społecznego, który umożliwił definiowanie sztuki kulinarnej jako przyjemności sensorycznej, *ergo* nobilitację najbardziej zmysłowej spośród jej realizacji – kuchni erotycznej.

Posługując się tym dość niejednoznacznym pojęciem na gruncie analizy onomastycznej, warto zakreślić jego ramy semantyczne. Kategorię kuchni erotycznej rozumieć należy jako rodzaj sztuki kulinarnej ukierunkowanej na wzbudzenie lub utrzymanie zainteresowania płci przeciwnej oraz osiągnięcie rozkoszy cielesnej dzięki spożyciu określonych wiktualów. Owo pojęcie odnosi się zatem do zawierających afrodyzjaki potraw, których nazwy stały się podstawą niniejszego artykułu. Zgromadzony na potrzeby szkicu materiał badawczy obejmuje około trzystu nazw własnych tego typu dań, których źródło stanowią popularne w ostatnich latach tematyczne programy telewizyjne (*Doradca smaku, Ewa gotuje, Kuchenne rewolucje, Okrasa łamie przepisy, Ugotowani*) oraz strony internetowe, ze szczególnym uwzględnieniem, uprzywilejowanych w polskiej blogosferze, blogów kulinarnych (Suska 2013: 73). Analiza tego materiału pozwoliła na wyodrębnienie kilkunastu pól semantycznych, uzasadniających sporządzenie zarysu kategoryzacji wyróżnionych onimów.

1. Deskrypcje – rodzaj nazw własnych będących opisem wyglądu dania lub jego składu ze wskazaniem na zastosowane w procesie przyrządzenia ingrediencje. Nierzadko tego typu formułom nadaje się charakter metaforyczny. Jak podkreśla Teresa Dobrzyńska

Metafora to jeden z podstawowych mechanizmów komunikacji językowej, ujawniający niezwykle możliwości wyrażania unikalnych treści. Dzięki wypowiedziom przenośnym ograniczony zespół środków kodowych zdolny jest przedstawiać nieskończenie wiele aspektów i stanów rzeczy, które nie zostały utrwalone w stereotypowych aktach poznawczych i nie weszły w zakres znaczeń elementów leksykalnych (Dobrzyńska 2012: 13).

Jak nadto zauważa badaczka w innej ze swoich prac: „Metafora przewycięża ograniczenia pojęcia kodu, służy „wyrażaniu niewyraźnego” (Dobrzyńska 1994: 79). Opisywane *nomina propria* to metafory o charakterze emocjonalno-erotycznym, stąd z jednej strony nawiązują one do sfery uczuć, z drugiej zaś – przynajmniej niektóre z nich – budzą pewne skojarzenia

seksualne: *Napój lubczykowy, Łososiove kaski, Frywolne śliweczki, Zmysłowe risotto, Figlarne awokado, Rozmarynowa obietnica, Owocowy szal, Podkręcające pomidory, Uwodzicielskie lody, Zakochana rybka, Fenkuły pod ziołową kołderką, Waniliowe gruchanko, Cytrynowa miłość, Zmysłowy Pan Banan w ognistej odstonie, Miodowe prowokacje, Czekolada rozkochana w chilli, Romans świnki ze śliwką, Czekoladowy romantyzm, Nagrzana ryba, Malinowy orgazm.*

Powyższa kategoria obejmuje także nazwę *Miłosna gruszka z bogatym wnętrzem*. Warto dodać, iż formuła tego dania wydaje się pokrewna zamieszczonemu przez Barbarę Jakimowicz-Klein w *Kuchni erotycznej* przepisowi, nawiązującemu do tradycyjnej receptury zawartej w hinduskiej sztuce kochania (*Anangarandze*), w której zaleca się:

Sok z owoców gruszki miłosnej wystaw na słońce by wysechł. Zmieszaj uzyskaną substancję z topionym masłem, kandyzowanym cukrem i miodem. Specyfik da ci siłę dziesięciu mężczyzn i uczyni zdobywcą kobiet. (Jakimowicz-Klein 2007: 44)

2. Najliczniejszą grupę spośród zgromadzonych medionimów stanowią **nazwy związane ze sferą uczuć**. Można je podzielić na następujące subkategorie:

- a) **tożsame z pierwszymi miłosnymi doznaniem:** *Miłość z podstawówki, Mój pierwszy raz, Z rumieńcem na twarzy, Pierwsze spojrzenie;*
- b) **akcentujące flirt, stan uniesienia, sentymety:** *Z lekkim dreszczykiem, Wyznanie, Fantazja, Gorące uczucie, Oczarowanie, Schadzka, Mocno zmieszani, Dotyk, Kremowe zapoznanie, Pocałunek w windzie, Romansowy wieczór, Przygoda na plaży, Chwileczka zapomnienia, Puchar szczęścia, Motyle w brzuchu, Dzika przyjemność, Letnia tęsknota, Mistrzowie dopasowania, Idealnie dopasowani, Afrodyzjakowe westchnienie;*
- c) **mające charakter matrymonialny:** *Poszukuję męża, Młoda para na talerzu;*
- d) **o zabarwieniu erotycznym:** *Pożądanie, Deser namiętności, Gejzer namiętności, Rozgrzewka pod kołderką, Upojna chwila, Zmysłowy duet na gorąco, Błękitni kochankowie, Nagie ciała na zielonej łące, Ekstaza, Francuskie igraszki, Szklana rozkosz, Rozkosz od środka, Łagodnie do mety, Włoska ulicznica w czerwieni, Kobiece biusty w pikantnym towarzystwie, Kremowe cyczuszki, Cycki w śmietanie, Łodziki-miodziki, Świńskie zabawy;*
- e) **eksponujące pejoratywny charakter uczucia**, sugerujące istnienie destrukcyjnych zjawisk, a także sygnalizujące stan odrzucenia czy rozczarowania: *Kwaśne buzi, Nici z całowania, Niechciana randka w Paryżu, Krwawa rozkosz, Obsesja, Uzależnienie.*

3. Nazwy wprowadzające opozycję męskość/kobiecość – odnoszą się do wskazania pożądaných przez płeć przeciwną typów osobowościowych lub atrakcyjnych dla niej cech. Nierzadko prezentowane są w formie imion, które utożsamiać należy z ewentualnym obiektem westchnień.

- a) **określenia typowe dla świata mężczyzn:** *Męskie superdanko, Sekretny nieznajomy, Sałatka amanta, Sekret pana X, Nadziany pyszałek, Tropikalny podrywacz, Siłacz w ukryciu, Napalony Francuz, Romantyczny poznaniak, Niezłomny Arnold, Słodki Giorgio, Wąs Franciszka, Piękny Jaś, Usta Tomasza bobem wypełnione;*
- b) **określenia typowe dla świata kobiet:** *Uwodzicielka, Paryska kokietka, Herbatka gejszy, Rozpuszczona baba, Słodka dziwaczka, Słodka babeczka, Słodka egoistka, Gorset Sisi.*

4. Medionimy wyznaczające odbiorcę: *Sałatka dla nieśmiałych, Surówka dla niecierpliwych, Surówka dla zakochanych, Zupa zakochanych.*

5. Onimy akcentujące skutek zjedzenia dania – odnoszą się jedynie do pozytywnych rezultatów wynikających ze spożycia określonej potrawy, takich jak:

- a) **pobudzenie:** *Sałatka pobudzająca wyobraźnię, Koktajl uskrzydlający;*
- b) **regeneracja, wzmocnienie czy powrót sił witalnych:** *Power regenerujący, Szaszłyk na wzmocnienie, Sałatka „Wigor”, Wielki kielich mocy, Podkręcona moc;*
- c) **wyciszenie:** *Nerwów ukojenie.* Niektóre z nich wykorzystują ponadto metonimię skutku: *Zupa à la viagra.*

6. Nazwy o charakterze religijnym – grupa onimów wykorzystująca skojarzenia sakralne, których źródłem pozostaje w większości religia chrześcijańska⁵. Swobodny charakter tego typu nazw warunkuje dość symptomatyczny brak słownictwa określającego Boga, a także nieobecność nawiązań do postaci świętych. Istotne miejsce zajmują z kolei medionimy dotyczące opowieści biblijnych lub odnoszące się do pojęć infernalnych oraz grzechu:

- a) **nawiązania do opowieści biblijnych:**
- starotestamentowej historii wygnania z Raju Adama i Ewy: *Grzeszny przysmak Ewy, Uśmiech Adama, Słodycz z owocowego Raju, Prosto z Raju, Most do Raju;*
  - opowieści o Wieży Babel: *Wieża Babel;*
  - treści *Pieśni nad Pieśniami:* *Kawa Sulamitki;*

⁵ Wyjątek stanowi tej grupie nazwa *Waleczki Buddy*.

- b) **odniesienia do pojęć infernalnych oraz grzechu:** *Grzeszny kęsek, Diabelski młyn, Filety z piekła rodem, Piekielne leczo, Medytacje nad piekielną misą, Rogata słodycz, Rogate danko, Szatan w białym płaszczu.*

7. Nazwy determinowane kulturowo – zbiór chrematonimów, w których procesie tworzenia wykorzystano asocjacje zaczerpnięte ze zróżnicowanych kręgów tematycznych, ergo związanych ze sferą historii, tradycji oraz kultury. Można je podzielić na subkategorie o charakterze:

- a) **historycznym:** odnoszą się przede wszystkim do postaci słynnych metres: *Fenkuły à la Pani Walewska, Madame Walewska, Wachlarze Madame de Pompadour*; uwodzicieli: *Rogale Casanovy, Sałatka Don Juana*; oraz XX-wiecznych aktorek: *Marchewka Marylin Monroe, Sałatka Brigitte Bardot*;
- b) **literackim** – ewokują skojarzenia z:
- nazwiskami słynnych pisarzy: *Tęsknota Szekspira, Róża Marii Konopnickiej, Dzieciństwo Mickiewicza, Przysmak Hemingwaya*;
  - powszechnie znanymi postaciami literackimi: *Sekret Balladyny, Skarby Kapitana Nemo, Biesiada Piętaszka, Marzenie rozbitka, Twardziel z bezludnej wyspy*;
  - wykreowanymi przez prozaików przestrzeniami literackimi: *Bezludna wyspa, Weronia*;
- c) **filmowym:** *Gorący uśmiech Bollywood, Casablanka, Zezowate szczęście, Powrót do Edenu, Zapiekanek Rocky'ego Balboa, Francuski pocałunek, Zakochany Szekspir, Z ust do ust, Nie płacz, Kochanie*;
- d) **muzycznym** – pojawiają się odniesienia do:
- nomenklatury muzycznej i poszczególnych gatunków muzycznych: *Pre-ludium, Rozkoszny tercet, Old disco, Szarpidrut grają reggae*;
  - nazw znanych zespołów muzycznych – *Lady Pank*;
  - tytułów piosenek – *Zielono mi, Autostrada do nieba, Dumka na dwa serca, Forever young, Gorący Joe i zimna Mary, Ona tańczy dla mnie*;
- e) **tanecznym** – *Dancingowy zawrót głowy, Tęczowy dance show, Piruecik, Baletnica, Pulchna balerina, Król disco*. Często występują nawiązania do poszczególnych rodzajów tańca: *Biały walc, Boogie-woogie, Twist prosto z sadu, Tango z cykorią, W rytmie salsy*.

8. Określenia korespondujące ze światem pozaziemskim:

- a) **związane z przestrzenią kosmiczną:** *Gwieździsty Wóz, Kosmiczne kurczę, Mars uwodzi Wenus* (Jakus-Borkowa 2004; Waniakowa 2003);

- b) **zapożyczone z mitologii:** *Apollo, Kaprys Afrodyty, Pocałunek Afrodyty, Zupa Afrodyty, Łuk Erosa, Strzały Kupidyna, Piękna Helena, Podarunek Wenus, Sałatka Minosa;*
- c) **eksponujące związek ze światem baśni i wierzeń:** *Poczęstunek Szeherazady, Sekret piękna Szeherazady.*

9. Onimy tożsame ze sferą zawodową – odnoszą się do przedstawicieli konkretnych zawodów lub postaci hobbystów: *Rozkosz grabarza, Cycki gajowej, Fanaberia ruskiego DJ-a, Sen wikarego, Nostalgia motocyklisty, Baśń bosmanów, Ulga bosmana.*

10. Nazwy lokatywne – zbiór onimów odwołujących się do nazw miejsc lub obiektów występujących w przestrzeni miejskiej. W większości nawiązują do preferowanych przez zakochanych terenów słonecznych (kraje Europy Zachodniej i Południowej), niedostępnych (Syberia) lub odległych (Indie). Być może, ich źródło stanowią stereotypy kulturowe. Można je podzielić na:

- a) **odapelatywne wyrażenia przyimkowe:** *Przy kominku, Pod futrem, Pod kołderką;*
- b) **epitety lokatywne:** *Włoski przysmak, Sałatka nicejska, Sekret sycylijski, Kurczak z Potenzy, Kuropatwa z Kostaryki, Wyspa na czerwonym Bajkale, Orgazm po włosku, Nowojorskie marzenie, Przysmak ze stepowych kresów, Orientalna abstrakcja, Tajskie doznanie, Rumuńskie delicje, Syberyjskie wspomnienie.*

11. Nazwy temporalne. Odnoszą się do onimów związanych z pojęciem czasu, uwzględniają zatem pory szczególnie interesujące z punktu widzenia osób zakochanych, w tym:

- określone dni tygodnia: *Niedzielną rozpustą;*
- konkretne miesiące: *Lipcową rozkosz;*
- preferowane pory roku: *Sałatkę jesienną;*
- okazje szczególne: *Sałatkę walentynkową, Koktajl zaręczynowy.*

12. Powiedzenia. Kategoria nazw własnych upodobnionych w swej formule do powszechnie znanych powiedzeń, potocznych i frazeologizmów.

- a) **powiedzenia:** *Między niebem a ziemią, Nie gryzę, Panienka z okienka, Po burzy wychodzi słońce, Siódme niebo, Zawrót głowy, Ząbki, siusiu, paciorek i spać;*
- b) **wyrażenia rymowane:** *Egzotyka aż zatyka, Fiku miku na patyku, Idzie pani w szpileczkach – pan gustuje w sałateczkach?, Smażone z palety dla podniety, Trele morele;*
- c) **lingwistyczne zagadki i gry językowe:** *Chick'n' roll, Nachos-macho, Amor de la kawior.*

Aspektem, na który warto zwrócić uwagę w przypadku analizy nazw własnych dań kuchni erotycznej, jest rola, jaką te *nomina priopria* pełnią w przestrzeni społeczno-komunikacyjnej. Większość zamieszczonych w powyższej klasyfikacji nazw pełni funkcje typowe dla chrematonimów wyróżnione uprzednio przez Artura Gałkowskiego (2008: 337). Jako istotna wśród nich jawi się funkcja denotacyjno-identyfikacyjna, która w opisywanym przypadku oznacza, iż nazwa pozwala wskazać na konkretne danie, a zarazem wyróżnić je spośród innych potraw pokrewnego typu. W przypadku niektórych z opisywanych medionimów wymienić należy także funkcję informacyjno-semantyczną, która staje się wyraźna zwłaszcza w przypadku nazw o charakterze deskryptywnym, kiedy to nazwa staje się niejako opisem zawartości dania oraz wyszczególnieniem ingrediencji wykorzystanych w procesie jego przygotowania. Warto wymienić także funkcję komunikacyjną oraz ekspresywno-impresywną, która zdaniem Artura Gałkowskiego „wytwarza pole skojarzeń asocjacyjno-wartościujących, możliwie najbardziej pozytywnych, zarówno dla autora nazwy, jak i jej odbiorców” (Gałkowski 2008: 337)⁶. Jednak kluczowe znaczenie należy przypisać przede wszystkim funkcji marketingowej, albowiem pierwotnymi przestrzeniami funkcjonowania tego typu nazw wydają się sfery medialna oraz sprzedaży. Zatem opisywane onimy to w większości nazwy interesujące, chwytliwe i nietrudne do zapamiętania, a jednocześnie niosące pozytywne konotacje. Nie bez znaczenia wydaje się także element perswazji (Zboralski 2000; Zboralski 1995), prowokacji, a nawet szoku (Breza 1998: 356). Tego typu składniki występują zwykle w formie skojarzeń o zabarwieniu erotycznym: od emocjonalno-uczuciowych poprzez seksualne aż po wulgarne. Można zatem mówić o ich funkcji emotywniej, sensualnej, a nawet erotycznej. Co ciekawe, opisywane onimy spełniają kryteria typowe dla „nazw na sprzedaż” wyróżnione przez Mariusza Rutkowskiego. Zdaniem badacza tego typu nazwy powinny odróżniać się od innych w celu ułatwienia identyfikacji, wywoływać pozytywne skojarzenia, a także pozostawać „czystymi” pod względem prawnym (Rutkowski 2003: 243).

Powyższe treści zaprezentowane zostały w sposób ogólny i skrótowy, a efekty owych badań nie mają charakteru definitywnego. Opisywane *nomina priopria* stanowią otwarty, wciąż powiększający się zbiór nazw, podatny dodatkowo na liczne przemiany społeczno-kulturowe. Ich wyodrębnienie pozwoliło jedynie na prezentację określonych tendencji nazewniczych, wyróżnienie poszczególnych grup semantycznych, a także zaakcentowanie niektórych z pełnionych przez nie funkcji. Przyjęta perspektywa może być zatem punktem wyjścia do dalszych rozważań poświęconych temu zagadnieniu.

⁶ Szerzej na ten temat tego zagadnienia pisał Czesław Kosyl (1983).

Literatura

- Afeltowicz B. (2000): *Nazwy lokali gastronomicznych w Szczecinie*. [W:] *Onomastyka polska a nowe kierunki językoznawcze*. Red. M. Czachorowska, Ł. Szewczyk. Bydgoszcz, s. 195–210.
- Badyda E. (2011): *O problemach z ustaleniem postaci chrematonimu – na przykładzie nazw polskich wyrobów cukierniczych*. [W:] *Chrematonimia jako fenomen współczesności*. Red. M. Biolik, J. Duma. Olsztyn, s. 31–42.
- Bauman Z. (2006): *Płynna nowoczesność*. Przeł. T. Kunz. Kraków.
- Biolik M. (2011): *Modele strukturalne nazw własnych przedsiębiorstw i lokali branży gastronomicznej w województwie warmińsko-mazurskim*. [W:] *Chrematonimia jako fenomen współczesności*. Red. M. Biolik, J. Duma. Olsztyn, s. 59–78.
- Bombol M. (2003): *Definicje czasu wolnego*. [W:] *Czas wolny. Konsument, rynek, marketing*. Red. M. Bombol, A. Dąbrowska. Warszawa.
- Breza E. (1988): *Nazwy lokali gastronomicznych w województwie gdańskim*. „Zeszyty Naukowe UG”. Rozprawy i monografie nr 6.
- Breza E. (1998): *Nazwy obiektów i instytucji związanych z nowoczesną cywilizacją*. [W:] *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*. Red. E. Rzetelska-Feleszko. Warszawa.
- Czajka S. (1975): *Z problemów czasu wolnego*. Warszawa.
- Dąbrowska A. (2009): *Tabu w języku i kulturze*. Wrocław.
- Dobrzyńska T. (1994): *Mówiąc przenośnie... Studia o metaforze*. Warszawa.
- Dobrzyńska T. (2012): *Od słowa do sensu. Studia o metaforze*. Warszawa.
- Dubisz S. (2003): *Uniwersalny słownik języka polskiego*. T. 1: A–G. Warszawa.
- Duszyński H. (2011): *Nazwy białoruskich kawiarni, restauracji i barów*. [W:] *Chrematonimia jako fenomen współczesności*. Red. M. Biolik, J. Duma. Olsztyn, s. 169–178.
- Gałkowski A. (2008): *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*. Łódź.
- Grad J., Mamzer H. (2005): *Kultura przyjemności. Rozważania kulturoznawcze*. Poznań.
- Jakimowicz-Klein B. (2007): *Kuchnia erotyczna*. Warszawa.
- Jakus-Borkowa E. (2004): *Polskie nazewnictwo kosmiczne*. Opole.
- Jaros V. (2011): *Techniki nominacyjne w zakresie współczesnego nazewnictwa wyrobów piekarniczych i cukierniczych*. [W:] *Chrematonimia jako fenomen współczesności*. Red. M. Biolik, J. Duma. Olsztyn, s. 215–234.
- Kosyl Cz. (1983): *Forma i funkcja nazw własnych*. Lublin.
- Lakoff G., Johnson M. (2010): *Metafory w naszym życiu*. Przeł. T.P. Krzeszowski. Warszawa.
- Lech-Kirstein D. (2011): *Kreacje nazewnictwa w nazwach drinków*. [W:] *Chrematonimia jako fenomen współczesności*. Red. M. Biolik, J. Duma. Olsztyn, s. 283–292.
- Lewandowski A. (1992): *Współczesne polskie nazwy firmowe*. Zielona Góra.
- Łeńska-Bąk K. (2010): *O pokarmach, smakach i utraconych znaczeniach. Historia kultury sub speciae culinaria*. Opole.
- Magda-Czekaj M. (2011): *Czy nazwy herbat to chrematonimy?* [W:] *Chrematonimia jako fenomen współczesności*. Red. M. Biolik, J. Duma. Olsztyn, s. 311–318.
- Mamzer H. (2005): *Baranek na talerzu. Ponowoczesne meandry konsumpcji*. [W:] *Kultura przyjemności. Rozważania kulturoznawcze*. Red. J. Grad, H. Mamzer. Poznań.
- Morin E. (1998): *Kultura czasu wolnego*. [W:] *Antropologia kultury. Zagadnienia i wybór tekstów*. Red. G. Godlewski. Warszawa.
- Mroczkowska D. (2008): *Czas wolny jako kategoria społecznie i kulturowo zmienna*. [W:] „Czas ukoń nas?”. *Jakość życia we współczesnym społeczeństwie*. Red. W. Muszyński. Toruń.
- Olszański T. (2004): *Kuchnia erotyczna*. Warszawa.
- Rodan A. (1996): *Historia erotyki*. Łódź.
- Rogoziński K. (1992): *Natura czasu wolnego*. [W:] *Czas wolny – czasem konsumpcji?* Red. G. Cieloch, J. Kuczyński, K. Rogoziński. Warszawa.

- Rutkowski M. (2003): *Nazwy na sprzedaż. O nazewnictwie na usługach marketingu*. „Onomastica”. XLVIII, s. 239–254.
- Schmidt J. (1996): *Słownik mitologii greckiej i rzymskiej*. Przeł. B. Sęk. Katowice.
- Skowronek K., Rutkowski M. (2004): *Media i nazwy. Z zagadnień onomastyki medialnej*. Kraków.
- Skowroński K.P. (2011): *Wybrane koncepcje cielesności w filozofii i kulturze w kontekście rozważań o przyjemności i rozkoszy*. [W:] *O rozkoszach wszelakich... Od przyjemności do ekstazy w kontekstach kultury*. Red. K. Leńska-Bąk, M. Sztandara. Opole, s. 43–60.
- Sujkowska-Sobisz K. (2012): *Kulturowe uwarunkowania nazw alkoholowych napojów mieszanych sprzed roku 1989 i po nim w perspektywie kognitywno-stylistycznej*. „Postscriptum Polonistyczne”, nr 1, s. 253–264.
- Suska D. (2008): *Tytuły blogów. Perspektywa pragmalingwistyczna*. [W:] *Media i społeczeństwo. Nowe strategie komunikacyjne*. Red. M. Sokołowski. Olsztyn, s. 362–272.
- Suska D. (2013): *Językowe właściwości nazw blogów kulinarnych (rekoniesans badawczy)*. „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie”. Filologia polska. Językoznawstwo, z. IX, s. 73–84.
- Waniakowa J. (1999): *Nazwy pomidora w językach słowiańskich*. [W:] *Język – Teoria – Dydaktyka. Materiały z XXI Konferencji Młodych Językoznawców w Trzciny k. Jasła 27–29 maja 1998*. Red. B. Greszczuk. Rzeszów, s. 57–64.
- Waniakowa J. (2003): *Onimizacja i transonimizacja w nazewnictwie astronomicznym*. „Onomastica” XLVIII, s. 225–238.
- Witaszek-Samborska M. (2005): *Studia nad słownictwem kulinarnym we współczesnej polszczyźnie*. Poznań.
- Zboralski M. (1995): *Nomen omen, czyli jak nazwać firmę i produkt*. Warszawa.
- Zboralski M. (2000): *Nazwy firm i produktów*. Warszawa.

Summary

This research presents an analysis of nearly 300 proper names of dishes including aphrodisiacs, thus typical of an erotic culinary art. A starting point for these considerations is a reflection on the importance and meaning of aphrodisiacs in culture. The analysed mediaonyms have been collected from popular television programs and the Internet, and especially from culinary blogs, which are particularly popular in Polish blogosphere. The aim of the article is to create a basic typology of the mentioned proper names and to describe some of their functions and their role in the modern world. Apart from the linguistic perspective, then, the analysis includes also some observations in culture, media and anthropology.